MEDENİ USUL HUKUKU
16.10.2019

PRATİK #1

OLAY 1

Olayımızın kişileri olan A ve B arasında eser sözleşmesi var. B'nin yerleşim yeri Karşıyaka, A'nın yerleşim yeri ise Karabağlardır.

SORULAR

2) GÖREVLİ MAHKEME CEVAP: Tüketici Mahkemesi.

TKHK md. 73: *"Tüketici işleminden doğan her türlü davada tüketici mahkemeleri yetkilidir."*

Bir taraf hukuki işlemi mesleki amaçla yaparken diğer taraf mesleki olmayan amaçla işlem yapıyorsa bu işleme tüketici işlemi denir. Davayı kimin açtığı önemli değildir; tüketici de açabilir, tüketicinin karşısında mesleki bir amaçla o işlemi yapan kişi de açabilir. Kanun davayı kimin açtığına bakmaz. Eğer bu uyuşmazlık tüketicinin işleminden doğuyorsa Tüketici Mahkemeleri görevlidir. Yani tüketicinin hakkının ihlal edilmiş olması şart değildir, aksi de olabilir.

TKHK md. 83: *"Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu işlemler ile ilgili diğer kanunlarda düzenleme olması, bu işlemin tüketici işlemi sayılmasını ve bu Kanunun görev ve yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez."*

Yani eğer TKHK'nın görevli kıldığı hususlarda başka kanunlar başka mahkemeleri görevli kılarsa onlar esas alınmaz, Tüketici Mahkemesi görevlidir. Yani aynı konu hakkında, mesela TTK'da bir düzenleme yapılmışsa bile tüketici kanunundan dolayı Tüketici Mahkemeleri görevli durumdadır. Bu hüküm sonucunda Tüketici Mahkemelerinin görev alanı çok genişlemiştir.

Tüketici Mahkemeleri açısından her yıl değişen bir parasal bir sınır söz konusudur. Görevli mahkeme Tüketici Mahkemesi olarak tespit edilmişse eğer, ikinci aşamada bu parasal sınırın geçilip geçilmediğine bakılır. İlçe Tüketici Hakem Heyetleri için parasal sınır 5650 TL, Büyükşehir bulunan İl Merkezlerindeki Tüketici Hakem Heyetleri için ise 2019 parasal sınırı 8480 TL'dir. Bu paralar her sene değişir.

Olayımızda uyuşmazlık miktarı 20.000 TL olup parasal sınırı geçtiği için doğrudan Tüketici Mahkemesinde davanın açılması gerekir.

YETKİLİ MAHKEME CEVAP: Genel yetki kuralı, davalının yerleşim yeridir. Olayımızda davalının yerleşim yeri Karşıyaka olduğu için yetkili mahkeme Karşıyaka Mahkemesidir.

Genel yetki kuralını inceledikten sonra özel yetki kuralına bakılması gerekir. Arada bir sözleşme varsa sözleşmeden doğan davalardaki özel yetki kuralı aklımıza gelmelidir, yani HMK md. 10: "*Sözleşmeden doğan davalar, sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinde de açılabilir.*"

Bu maddeye göre, tarafların arasında bir sözleşme varsa ve uyuşmazlık sözleşmeden doğuyorsa, sözleşmenin ifa yeri mahkemesi de özel yetkili mahkemedir. Olayımızda çekişmeli edim, para alacağının ödenmesidir. Sözleşmede bunun için özel bir ifa yeri belirlenmemiştir. Bu durumda TBK md. 89'daki yedek hüküm esas alınır. Bu hükme göre, para alacağının ödenmesinde alacaklının yerleşim yeri belirtilmiştir. Olayımızda burası Karabağlardır, dolayısıyla İzmir mahkemeleri yetkilidir. Ayrıca burada tüketici işlemi söz konusu olduğu için, TKHK'da da özel yetki kuralı öngörülmüştür, tüketicinin yerleşim yeri de yetkilidir. Burada tüketicimiz davalı olduğu için Karşıyaka mahkemesi yetkili olacaktır.

TKHK'daki yetki kuralı kesin yetki kuralı değildir, özel yetki kuralıdır. "Açılabilir" ifadesi yer alır.

Yani özetle, Karşıyaka ya da İzmir tüketici mahkemelerinde bu dava açılabilir.

3, a) Somut olayda hem görevsizlik hem yetkisizlik söz konusudur.

Görev kamu düzeninden kaynaklanır, her aşamada ileri sürülebilir. Hakim re'sen dikkate almak zorundadır. Davanın sonunda ya da daha kanun yolundayken görevsizlik kararı verilebilir, bunun için bir süre yoktur. Görev, dava şartıdır. Yani mahkeme öncelikle görevli olup olmadığını incelemelidir.

Yetkisizlik itirazı, ilk itirazdır. Her aşamada ileri sürülemez, hakim bunu re'sen dikkate alamaz. HMK m.19/2: *"Yetki itirazının, cevap dilekçesinde ileri sürülmesi gerekir."* Cevap dilekçesinin, dava dilekçesinin muhatabına tebliğinden itibaren iki hafta içersinde verilmesi gerekir. Ancak bu süre ilk itiraz için değildir, cevap dilekçesi içindir. Yani siz cevap dilekçesini ilk bir hafta içinde vermişseniz ve ilk itirazını cevap dilekçesinde ileri sürmemişseniz "Benim bir haftalık daha sürem var." diyerek ilk itirazda bulunamazsınız. Çünkü ilk itirazın süresi, cevap dilekçesinin verilmesi olarak belirlenmiştir. O iki haftalık süre ise cevap dilekçesinin verilmesine ilişkin süredir. Yani ilk itirazın cevap dilekçesinde ileri sürülmesi gerekir; sonrasında ileri sürülemez.

Cevap dilekçesinde ayrıca yetkili mahkemenin de belirtilmesi gerekir. Aksi halde yetki itirazı dikkate alınmaz.

3, b) Cevap dilekçesinde hem görevsizlik hem de yetkisizlik itirazında bulunulmuştur. Görev itirazı dava şartı olduğu için, bu durumda önce görevsizlik itirazının değerlendirilmesi gerekir. Eğer bu değerlendirme sonucunda hakim görevsizlik kararı verirse, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden redde karar verilir; ayrıca yetkisizlik kararı verilmez. Daha sonrasında, görevli mahkemeye gittiğinde yetki itirazı incelenir. Yani yetkili olup olmadığını görevsizlik kararı veren mahkeme inceleyemez, çünkü dava şartı gerçekleşmemiştir. Eğer göreve ilişkin itirazı reddederse o zaman yetki itirazını inceler.

3, c) HMK m. 331/2: *"Görevsizlik, yetkisizlik veya gönderme kararından sonra davaya bir başka mahkemede devam edilmesi hâlinde, yargılama giderlerine o mahkeme hükmeder. Görevsizlik, yetkisizlik veya gönderme kararından sonra davaya bir başka mahkemede devam edilmemiş ise talep üzerine davanın açıldığı mahkeme dosya üzerinden bu durumu tespit ile davacıyı yargılama giderlerini ödemeye mahkûm eder."*

Yani kural olarak görevli mahkemeye gönderme kararından sonra mahkeme öncelikle yargılama giderlerine hükmetmeyecektir çünkü dava görülmeye devam edecektir. Daha sonra dava sonuçlanır ve yargılama giderlerine o zaman hükmedilir. Dolayısıyla ilk aşamada görevsizlik ve yetkisizlik kararı verildiği zaman yargılama giderlerine hükmedilmez.

Ancak, bilindiği üzere HMK md. 22'de belirli süreler vardır. Mahkeme dosyayı re'sen göndermez, talep üzerine gönderir. Eğer bu sürelere uyulmamış ve herhangi bir gönderme talebinde bulunmamışsa dava açılmamış sayılır. Ama ortada halihazırda bir dava var, harç gideri yatırılmış, yani ortada yargılama gideri var ise bu durumda davalının talebi üzerine davacının yargılama giderlerini ödemesine karar verilebilir.

4) Yetki konusunda davalının yerleşim yeri Karşıyaka ve sözleşmeden doğan dava söz konusu olduğu için HMK md. 10'a göre sözleşmenin ifa yeri mahkemesini esas alıp para alacağı söz konusu olduğu için alacaklının yerleşim yeri mahkemesinin de yetkili olduğunu belirlemiştik. Buna göre (A) da kendi yerleşim yeri olan İzmir mahkemesinde davayı açmıştır. Ama cevap dilekçesinde sözleşme inkâr edilmiş ve ayrıca yetki itirazında bulunulmuştur.

Taraflar arasında sözleşmenin varlığına ilişkin bir uyuşmazlık varsa, yani esaslı bir uyuşmazlık varsa, davacı da sözleşmenin varlığına ilişkin ilk aşamada hiçbir malzeme getirmemişse, sadece soyut bir ifadede bulunmuşsa bu durumda sözleşmeden doğan yetkiyi esas alamayız. Ama bir bakışta davacının getirdiği dava malzemelerinden sözleşmenin varlığına kani olmuşsak, örneğin sözleşmeye ilişkin olarak dava dilekçesinin ekine sözleşme de eklenmişse, bu şekilde bir malzeme getirilmişse ilk aşamada sözleşmenin varlığı kabul edilir ve esasa ilişkin incelemeye devam edilir, yani yetkili olduğu kabul edilir. Ancak hiçbir dava malzemesi getirilmemiş, davacı diyor ki aramızda bir sözleşme var,

sadece soyut bir ifade, davalı da diyor ki hayır bir sözleşme yok, bu durumda sözleşme inkârı o anki dosyanın durumuna göre değerlendirilir, eğer davacı da herhangi bir malzeme getirmemişse sözleşmenin olmadığına kanaat getirilir ve ona göre bir yetki kararı verilir.

5) Cevap: Tüketici Mahkemesi.

HMK md. 13, Karşı Davada Yetki: *"Kesin yetkinin söz konusu olmadığı hâllerde, asıl davaya bakan mahkeme, karşı davaya bakmaya da yetkilidir."*

Bu soruda yine aynı sözleşmeden doğan bir borç söz konusudur. Bu sözleşme tüketici ile mesleki faaliyetle iş yapan gerçek kişi arasında yapılmıştır, dolayısıyla yine Tüketici Mahkemesi görevlidir. Görevli mahkemeyi tespit ettikten sonra, yani yine Tüketici Mahkemesinin görevli olduğunu belirledikten sonra artık md. 13'e gidip, karşı davada yetkili mahkeme de Tüketici Mahkemesidir diyebiliriz. Ancak aynı dava konusu dışında, mesela aralarında başka bir hukuki ilişkiye ilişkin olarak bir dava açılsaydı yine aynı mahkemede dava açılır diyemeyiz. Dolayısıyla karşı dava durumunda görevli mahkemenin de yine ayrıca incelenmesi gerekir. Çoğu durumda aynı mahkeme görevli olur ancak aksiyle de karşılaşmak mümkündür.

6) Dedikodu sebebiyle manevi tazminat. Öncelikle hukuki ilişkiyi nitelendirmeniz gerekiyor. Olayımızda haksız fiil söz konusudur.

HMK md. 16: *"Haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir."*

Cevap: Davalının yerleşim yeri ve HMK md. 16.

OLAY 2

SORULAR

1, c, aa) A ve H arasındaki hısımlık ilişkisi, üçüncü dereceden kayın hısımlığıdır. HMK md. 34'e göre *"Üçüncü derece de dahil olmak üzere kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı kalksa dahi kayın hısımlığı bulunanların davası"* yasaklılık sebebidir.

1, c, bb) Yasaklılık kamu düzenine ilişkin olduğu için verilen kararlar, hükümler kesinlikle iptal edilir. İptal edilmesine gerek olmayan işlemler - örneğin tarafların duruşmaya çağrılması- iptal edilmeyebilir.